SECURITATEA EUROATLANTICĂ ŞI MANAGEMENTUL CRIZELOR

EUROATLANTIC SECURITY AND CRISIS MANAGEMENT

General-maior (r) prof. cons. dr. Constantin MINCU*

Articolul prezintă, pe scurt, evoluțiile mediului internațional de securitate, evaluat în mod realist şi în noul „Concept Strategic – NATO" (Lisabona 2010), amenințările şi riscurile potențiale de ordin militar şi nonmilitar care continuă să se manifeste la scară globală, regională, zonală şi statală, determinând în mod obiectiv o reacție adecvată a organizațiilor NATO şi UE, precum şi a statelor membre. Organizațiile şi statele acordă şi vor acorda, în continuare, o atenție deosebită realizării şi consolidării unor sisteme viabile şi eficiente de „Management al Situațiilor de Urgență (criză)". Este şi cazul României care în anul 2004 a început acest proces complex şi costisitor, cu rezultate satisfăcătoare până în prezent.

Cuvinte cheie: *securitate euroatlantică; management; crize; NATO; Uniunea Europeană.*

This article presents, in short manner, international security environment evolutions, evaluated in a realistic way in the new „Strategic Concept – NATO (Lisbon 2010)"; potential threats and hazards, both military and non-military, are present on a global, regional, national scale, determining an adequate NATO and EU reaction, also from the member states. States and organizations currently pay and will pay special atention to bulding up and strengthening viable and effective systems of „Emergency Situations Management (crisis)". This is also our case, Romania started this complex and expensive process in 2004, with satisfying results until now.

Key words: *euroatlantic security; management; crisis; NATO; EU.*

* Constantin Mincu – membru titular al AOS-R, Secretar Ştiințific al Secției de Ştiințe Militare; e-mail: mincu_constantin@yahoo.com; tel.: 0722303015; fax: 031402180

Evoluţiile în planurile politic, militar, economic, financiar, demografic, tehnologic şi de mediu manifestate la nivel global, regional, zonal, şi statal solicită în mod imperios o reanalizare continuă şi multidisciplinară a mediului de securitate internaţional, în structurile multinaţionale existente, dar şi în fiecare stat în parte.

România, în calitate de membru presupus responsabil al comunităţii internaţionale, membru NATO (aprilie 2004) şi membru al Uniunii Europene (ianuarie 2007) este obligată prin tratate şi înţelegeri multilaterale şi bilaterale să aplice, cu bună credinţă şi eficienţă, în legislaţia şi practica interne, inclusiv în domeniul managementului crizelor:

- **Reglementările şi rezoluţiilor ONU** şi a altor organisme la care România este parte;
- **Prevederile Tratatului Atlanticului de Nord** (The North Atlantic Treaty, Washington, 04 Aprilie, 1949);
- **Principiile şi obiectivele** menţionate în **Conceptul Strategic al NATO**, aprobat de către şefii de stat şi de guvern la **Lisabona în noiembrie 2010;**
- **Atribuţiile şi obiectivele** organismelor şi comandamentelor NATO, între care: Consiliul Nord-Atlantic (Nord Atlantic Council); Comitetul de Planificare a Apărării (Defence Planning Comitee); Comitetul Politic (The Political Comitee); Comitetul Militar (The Military Comitee); Comitetul de Planificare a Urgenţelor Civile (The Civil Emergency Planning Comitee); Comandamentele strategice şi operaţionale ale NATO din Europa; alte agenţii şi comitete NATO; Centrul de situaţie al NATO, cu funcţionare permanentă (The NATO Situation Centre);
- Obligaţiile ce revin din reglementările Uniunii Europene pentru fiecare stat membru (în context menţionez documentele şi planurile EDA/EU[1] precum şi reglementările specifice managementului crizelor şi protecţiei infrastructurilor critice – Directiva 2008/114/08 Decembrie);
- Obligaţiile ce revin României din tratatele multilaterale şi bilaterale la care este parte;
- Reglementările şi acţiunile pentru protecţia mediului;
- Reglementările şi obligaţiile ce revin României pentru protecţia drepturilor fundamentale ale omului.

Problematica complexă, dinamică, fluidă şi de multe ori cu dezvoltări imprevizibile şi contradictorii a securităţii globale, în general, a făcut şi face obiectul analizelor şi studiilor organismelor menţionate, dar şi a autorităţilor şi think-tank-urilor din ţara noastră, îndeosebi în ultimii zece ani. Menţionez aici structuri de cercetare din domeniul academic (Academia Română, Academia

[1] European Defence Agency (EDA/EU)

Oamenilor de Ştiinţă din România, Universitatea Naţională de Apărare „Carol I”, Universitatea Politehnică Bucureşti, Universitatea Creştină „Dimitrie Cantemir”, prin Institutul de Studii de Securitate etc.), precum şi fundaţii (Eurisc) şi asociaţii (de exemplu Asociaţia de Geopolitică „Ion Conea”) etc.

Pentru cei interesaţi este necesară o inventariere şi o cunoaştere aprofundată a numeroaselor studii, articole şi materiale documentare publicate sau comunicate în cărţi de specialitate, reviste, simpozioane, mese rotunde etc[2]. Efortul ar merita să fie făcut, în mod deosebit, de către reprezentanţii structurilor executive ale statului, cu obligaţii directe stabilite prin legi şi alte acte normative în domeniul securităţii şi al managementului crizelor.

1. Abordări NATO în „Conceptul Strategic - Lisabona 2010”

Pentru că în recentul document al NATO **„Conceptul Strategic”** adoptat la Lisabona în noiembrie 2010 se face o evaluare a Conceptului Strategic, apreciată ca fiind corectă şi acceptată de statele membre, consider necesar să subliniez acele pasaje care au un impact direct asupra securităţii colective, cât şi asupra sistemelor de management a crizelor din toate statele membre, inclusiv România, astfel:

- „Deşi în zona euroatlantică este pace, iar ameninţarea unui atac convenţional împotriva teritoriului NATO este redusă, riscul există”:
  - ✓ multe ţări din diferite regiuni deţin capabilităţi militare moderne;
  - ✓ proliferarea rachetelor balistice, precum şi proliferarea armelor nucleare şi a altor arme de distrugere în masă, constituie ameninţări reale la adresa securităţii;
  - ✓ terorismul constituie o ameninţare directă la adresa securităţii cetăţenilor ţărilor Alianţei precum şi la stabilitatea şi prosperitatea internaţională. Tehnologia modernă duce la creşterea potenţialului teroriştilor de a produce distrugeri;
  - ✓ dependenţa de reţelele de calculatoare face ca guvernele şi economiile să fie vulnerabile în cazul unor atacuri cibernetice, fapt ce devine tot mai frecvent;
  - ✓ ţările depind tot mai mult de rutele de comunicaţii, de transport şi de tranzit pe care se desfăşoară comerţul, inclusiv furnizarea energiei; acest fapt sporeşte vulnerabilităţile pentru ţările membre NATO;

[2] Revista de Ştiinţe Militare, editată de Secţia de Ştiinţe Militare a AOS-R, cu apariţie trimestrială; Revista Impact Strategic, editată de Centrul de Studii Strategice de Apărare şi Securitate – U.N.Ap „Carol I”, cu apariţie trimestrială; Revista „Univers Strategic”, editată de Universitatea Creştină „Dimitrie Cantemir” - Institutul de Studii de Securitate, cu apariţie trimestrială (a se vedea nr. 2, iunie 2010); Revista Geopolitica, editată de Asociaţia de Geopolitică „Ion Conea” (www.geopolitic.ro).

- ✓dezvoltarea tehnologiei, inclusiv în spectrul electronic, folosirea laserelor şi posibila limitare a accesului în spaţiu cosmic pot afecta, de asemenea, planificarea militară şi operaţiile NATO;
- ✓instabilitatea sau conflictul dincolo de frontierele Alianţei pot ameninţa securitatea naţiunilor NATO, iar factorii globali precum competiţia crescută pentru resurse, schimbările climatice şi influenţa factorilor de sănătate pot afecta negativ mediul de securitate.

Riscurile prezentate în **„Conceptul Strategic NATO"** afectează direct sau indirect şi România, fapt pentru care analiza realităţilor globale, zonale şi regionale trebuie să facă obiectul atenţiei factorilor responsabili care, prin legislaţie şi acţiuni practice să pună în valoare resurse umane, materiale şi financiare, pentru protejarea vieţii cetăţenilor şi bunurilor acestora. Constituirea şi consolidarea unui **„Sistem Naţional de Management al Situaţiilor de Urgenţă" (S.N.M.S.U)** este elementul principal, fără de care, în aceste vremuri, statul român poate avea probleme grave (despre acest subiect vom încerca să prezentăm unele plusuri dar şi minusuri la nivelul anului 2011).

În continuare nu vom insista asupra capabilităţilor militare ale Alianţei, prezentate în **„Conceptul Strategic",** dar vom sublinia acele prevederi care au relevanţă în managementul crizelor, în principal în aspecte nonmilitare, care trebuie avute în vedere, din punct de vedere organizaţional, uman şi financiar de către fiecare stat membru în parte:

- Alianţa va trebui să răspundă la apariţia oricăror ameninţări şi provocări;
- Alianţa va trebui să fie pregătită să acţioneze o gamă de instrumente şi să coopereze cu alţi actori pentru a contribui la o abordare comprehensivă ce va combina eficient elemente politice, civile şi militare pentru o realizare deplină a obiectivelor sale de securitate.
- Sprijinul eforturilor de reformă în sectoarele de securitate şi apărare; acesta poate include şi angajamente de sprijin al contractorilor;
- Este posibil ca eforturile de stabilizare şi reconstrucţie să fie necesare în toate fazele crizei. Prin urmare, Alianţa trebuie să aibă capacitatea de a planifica, pregăti şi desfăşura activităţi de reconstrucţie şi dezvoltare.
- Capacităţile C3 sunt facilităţi cheie (pivotal enablers) pentru îndeplinirea flexibilă şi eficientă a obiectivelor de securitate ale Alianţei. Acest fapt necesită definirea şi implementarea unei strategii C3 clare ce va asigura o consultare consistentă şi funcţii de comandă, robuste, flexibile şi măsurabile. Sistemele C3 ar trebui să beneficieze de cele mai recente tehnologii, precum şi de cele prevăzute a fi dezvoltate în viitor. Totuşi, astfel de aranjamente vor fi eficiente doar dacă vor fi adoptate la scară largă de aliaţi, folosind aceeaşi filosofie de bază, în special în

ceea ce priveşte gradul în care ei sunt pregătiţi să împartă informaţii sensibile sau să permită accesul la acestea prin mecanisme care depind de accesul tehnologic între federaţii de reţele. Este vorba, în final, de disponibilitatea naţiunilor de a face posibilă o capabilitate facilitată de reţea NATO (Network Enabled Capability).

•Planificarea NATO, dar şi a naţiunilor, ar trebui să ţină cont şi de efectele potenţiale ale accesului aliaţilor la rutele de comunicaţii, tranzit şi transport vitale, furnizarea energiei, probabilitatea atacurilor cibernetice asupra sistemelor informatice sau altor sisteme vitale ale naţiunilor Alianţei; probabilitatea ca teroriştii să fie capabili să folosească mijloace tot mai sofisticate în îndeplinirea scopurilor lor în viitor.

•NATO va avea drept scop reducerea impactului strategic al ameninţărilor asimetrice cu mijloace explozive improvizate (IED).

•Interoperabilitatea este un factor de multiplicare care va permite Alianţei dezvoltarea în parteneriat a unui pachet de capabilităţi/forţe, capabile să desfăşoare acţiuni de luptă în orice mediu.

•NATO va monitoriza sistematic accesul restricţionat şi deficitul de resurse energetice, naturale, de apă / hrană, de informaţii şi umane.

•Alianţa trebuie să aibă o capabilitate proprie pentru evaluarea şi controlul impactului tehnologiilor, expertizei comunităţii tehnice şi ştiinţifice, a provocărilor şi a capabilităţilor de informaţii ale comunităţii internaţionale în domeniul securităţii, cu referire la: evaluarea mediului operaţional, potenţialul distructiv al tehnologiilor emergente, a influenţei asupra capabilităţilor de apărare şi descurajare ale Alianţei.

•Calitatea de membru al Alianţei, atrage după sine şi distribuţia echitabilă a rolurilor, riscurilor şi responsabilităţilor. În acest context, bugetul alocat apărării din cadrul PIB-ului naţional, precum şi procentajul alocat din acest buget cheltuielilor cu înzestrarea sunt indicatori ai efortului unui stat membru în domeniul apărării. În principiu se recomandă ca statele membre să aloce în mod constant 2 % din PIB sau mai mult pentru apărare (n.a. - oare cum stă România la acest capitol?!!).

Ţărilor membre care în mod frecvent alocă resurse sub acest procent, li se recomandă să stopeze acest lucru şi să crească nivelul alocaţiilor bugetare, conform angajamentelor asumate.

•Eficienţa costurilor va continua să fie un factor de o importanţă deosebită. Acest lucru impune (şi pentru România) o prioritizare a investiţiilor, creşterea eficienţei din punct de vedere al costurilor în operaţii şi pentru mentenanţă, precum şi redirecţionarea resurselor alocate structurilor şi programelor învechite către alte priorităţi.

•Pentru creşterea eficienţei din punct de vedere al costurilor, se

recomandă, de asemenea, folosirea pârghiilor cooperării multinaţionale în folosirea fondurilor alocate şi pentru realizarea unora care sunt imposibil de realizat de către un singur membru. Se vor încuraja abordările şi cooperarea multinaţională în domeniul înzestrării, instruirii şi educaţiei, a sprijinului logistic, crearea de mari unităţi multinaţionale, precum şi de dezvoltare a unor capabilităţi civile, care să determine creşterea interoperabilităţii şi a planificării şi execuţiei operaţiilor, chiar dacă în acest context există o serie de obstacole tehnice şi legale în acest sens (cerinţe legislative, prevederi diferite referitoare la offsetul industrial, existenţa unor acorduri şi termeni diferiţi în privinţa cooperării dintre forţele armate aparţinând altor ţări, precum şi dintre forţele armate şi societatea civilă a aceleiaşi ţări), pentru dezvoltarea de capabilităţi la costuri reduse.

•Folosirea eficientă a resurselor critice impun ca statele NATO şi ale UE să identifice / dezvolte capabilităţi comune ambelor organizaţii.

2. Starea instituţională, operaţională şi tehnică din România, în domeniul managementului crizelor:

a. România, aflată în plin proces de tranziţie, nu s-a putut concentra cu suficientă atenţie asupra construirii unui sistem închegat, coerent şi eficient de management al crizelor. La această realitate s-a adăugat lipsa cronică de resurse şi unele dispute interinstituţionale pornite de la considerarea locului şi rolului instituţiilor cu atribuţii în domeniu.

Totuşi s-au făcut studii şi analize privind factorii de risc la adresa securităţii naţionale (militari, nonmilitari, economici etc.) şi s-a dezvoltat limitat infrastructura de lucrări civile, comunicaţii şi informatică, mijloace speciale de intervenţie la Ministerul Administraţiei şi Internelor, Ministerul Apărării Naţionale, Serviciul Român de Informaţii, Serviciul de Telecomunicaţii Speciale (fără a avea încă un caracter coerent şi unitar).

Se poate sublinia progresul remarcabil în domeniul reţelelor de comunicaţii fixe şi mobile aflate sub autoritatea de reglementare a Ministerului Comunicaţiilor şi Tehnologiei Informaţiilor. Astfel, au apărut după anul 1995 reţelele de telefonie mobilă Connex, Orange, Zapp, Cosmorom, iar în anul 1997 a fost privatizată Societatea Naţională de Telecomunicaţii Romtelecom S.A., cu efecte pozitive asupra modernizării reţelelor.

Capacităţile reţelelor de comunicaţii şi informatică de stat (M.A.I, M.Ap.N, S.T.S) şi ale reţelelor comerciale, permit deja, cu puţine eforturi financiare, realizarea suportului tehnic necesar conducerii, cooperării şi înştiinţării în cadrul "Sistemului Naţional de Management al Situaţiilor de Urgenţă" (în condiţiile în care aceste instituţii sunt obligate să coopereze).

b. În unele documente elaborate după anul 2003 autorităţile române, precum şi unii analişti politico-militari au identificat principalii factori de risc la adresa securităţii şi stabilităţii României, astfel:

- existenţa în plan regional sau subregional a unor tensiuni şi conflicte militare ce se pot extinde, precum şi a unor acumulări necontrolate şi destabilizatoare de forţe şi tehnică de luptă în spaţiul de interes strategic al României;
- proliferarea şi diseminarea necontrolată a tehnologiilor şi materialelor nucleare, a mijloacelor de distrugere în masă, a armamentelor şi altor mijloace letale neconvenţionale;
- prelungirea unor dificultăţi interne de natură economică, financiară şi socială care afectează critic şi vital funcţionarea societăţii româneşti (în special datorate amatorismului deciziilor economice majore);
- expansiunea reţelelor şi activităţilor teroriste şi a crimei organizate transnaţionale (terorism politic, terorism pe baze etnice, criminalitate economico-financiară, trafic transfrontalier ilegal de persoane, trafic de droguri, de materiale radioactive şi strategice, de armament şi muniţii etc.);
- deteriorarea mediului ambiant, prin nerespectarea normelor ecologice, precum şi existenţa în proximitatea frontierelor naţionale a unor obiective cu grad ridicat de risc;
- catastrofele naturale de proporţii (cutremure, inundaţii, incendii etc.);
- limitarea accesului statului român la unele resurse vitale pentru populaţie şi economie (în special resurse energetice);
- acţiuni ce pot aduce atingere statului român şi instituţiilor democratice, care conduc la separatism, xenofobie, intoleranţă şi conflicte etnice şi religioase.

Desigur că evoluţiile politice, economice şi sociale din ultima perioadă, între care menţionăm integrarea României în NATO (aprilie 2004) şi integrarea în Uniunea Europeană (ianuarie 2007) impun o reanalizare a factorilor de risc, în noul context. Se observă că importanţa unora scade, a altora creşte şi apar noi factori de risc şi noi ameninţări, de genul atacurilor teroriste de amploare. De fapt, aceste schimbări se reflectă parţial şi în O.U. nr. 21/15.04.2004 (Legea nr. 15/2005).

c. În România, la data de 14.04.2004 (anterior adoptării O.U. nr. 21/ 15.04.2004) următoarele instituţii aveau atribuţii privind managementul crizelor:

- ✓Preşedinţia României;
- ✓Consiliul Suprem de Apărare al Ţării;
- ✓Guvernul României;
- ✓Ministerul Administraţiei şi Internelor, cu structurile subordonate:
  - Inspectoratul General al Poliţiei;

- Inspectoratul General al Poliţiei de Frontieră;
- Comandamentul Naţional al Jandarmeriei;
- Comandamentul Protecţiei Civile;
- Comandamentul Naţional al Pompierilor;
- Serviciile publice comunitare pentru situaţii de urgenţă.

✓ Ministerul Apărării Naţionale, cu marile unităţi şi unităţile din subordine, din Forţele Terestre, Forţele Aeriene şi Forţele Navale, precum şi forţele şi mijloacele destinate realizării şi exploatării sistemului de comunicaţii şi informatic strategic (STAR);

✓ Ministerul Afacerilor Externe;

✓ Ministerul Transporturilor, Construcţiilor şi Turismului;

✓ Ministerul Economiei şi Comerţului;

✓ Ministerul Agriculturii, Pădurilor şi Dezvoltării Rurale;

✓ Ministerul Mediului şi Gospodăririi Apelor;

✓ Ministerul Sănătăţii;

✓ Ministerul Comunicaţiilor şi Tehnologiei Informaţiei;

✓ Serviciul Român de Informaţii;

✓ Serviciul de Telecomunicaţii Speciale;

✓ Serviciul de Protecţie şi Pază;

✓ Oficiul Central de Stat pentru Probleme Speciale.

d. Responsabilităţile instituţiilor menţionate la punctul 3 în domeniul managementului situaţiilor de urgenţă au fost şi sunt încă reglementate în legi, Ordonanţe de Urgenţă şi Hotărâri de Guvern (care în termen de 180 de zile de la publicarea O.U. nr. 21/15.04.2004, respectiv la data de 26.10.2004, ar fi trebuit modificat, abrogate sau completate). Acest proces nu a fost încheiat încă nici în 2011. Este vorba de aproximativ 20 de acte normative necesar a fi armonizate.

e. Din analiza comparativă a legilor şi altor acte normative menţionate la punctul d, precum şi a legilor care reglementează organizarea şi funcţionarea instituţiilor menţionate la punctul c se desprind o serie de concluzii:

- există un număr excesiv de mare de reglementări (de ordinul zecilor), adesea confuze şi contradictorii;
- se referă doar la o parte din situaţiile de urgenţă ce pot apare (catastrofe naturale, incendii, accidente diverse);
- instituie o serie de comisii care nu au activitate permanentă, cu o mică putere de decizie şi fără resurse specifice;
- sistemul legislativ în vigoare dispersează prea mult responsabilităţile instituţiilor, astfel că în situaţii de urgenţă fie că se acţionează greşit, fie nu se

cooperează, fie că se calcă pe picioare;

- sunt slab definite relaţiile instituţionale, sistemele de comunicaţii şi informatică, organizarea şi desfăşurarea acţiunilor de prevenire. Nu există încă echipamente specifice unei game largi de intervenţii;
- de fapt nu putem vorbi, sub nici o formă de un sistem instituţional închegat, cu responsabilităţi bine definite, chiar dacă Legea 15 / 2005 ar trebui să îşi facă efectul.

f. Din punct de vedere operaţional şi tehnic unele ministere şi organe centrale dispun de lucrări civile (clădiri şi amenajări specifice), centre de comandă, sisteme de comunicaţii şi informatică digitale de voce, date şi videoconferinţă, care, printr-un efort conjugat, pot fi utilizate pentru a asigura resursele tehnice necesare conducerii, cooperării şi înştiinţării în cadrul "Sistemului Naţional de Management al Situaţiilor de Urgenţă".

g. Realităţile interne prezentate pe scurt la punctul 2, precum şi elementele prezentate în expunerea de motive la Ordonanţa de Urgenţă 21/15.04.2004 (Legea 15/2005) se constituie în argumente pertinente pentru consolidarea organizatorică şi tehnică a noului „Sistem Naţional de Management al Situaţiilor de Urgenţă". Acţiunea a început în anul 2005 şi este încă în desfăşurare, cu resurse materiale şi financiare limitate (procesul, în elementele sale principale, este departe de a fi încheiat).

În acest proces de consolidare trebuie să aibă în vedere şi:

- apariţia unor noi factori de risc şi ameninţări care pot afecta România, între care se evidenţiază acţiunile teroriste de amploare;
- modificarea ponderii şi posibilităţii producerii unor evenimente grave din cadrul paletei de factori de risc analizaţi;
- existenţa unui cadru legislativ stufos şi confuz, care, pe baza experienţei proprii şi a celei europene, trebuie modificat (operaţiune foarte dificilă);
- existenţa unui cadru instituţional stabilizat (ministere, organe centrale, servicii publice, administraţie locală) care pot primi, prin lege, atribuţii specifice în cadrul unui "Sistem Naţional de Management al Situaţiilor de Urgenţă" unitar şi care pot fi obligate să coopereze, în scopul îndeplinirii obiectivelor stabilite (chiar dacă acestea nu doresc);
- persistenţa, până la această dată, a unui sistem instituţional neînchegat, în domeniul managementului, prevenirii şi gestionării situaţiilor de urgenţă (se referă doar la unele instituţii şi acţiuni);
- condiţii materiale favorabile datorate în principal existenţei:
  - ✓ lucrărilor civile la ministere şi organe centrale (clădiri, locuri pentru centre operative);

✓ sistemelor şi reţelelor de comunicaţii şi informatică moderne guvernamentale, militare şi ale operatorilor comerciali;

✓ echipamentelor specifice diferitelor intervenţii (vechi şi limitate calitativ);

- capacităţii manageriale şi tehnice pentru captarea corectă a cerinţelor sistemului, stabilirea fluxurilor informaţionale şi elaborarea aplicaţiilor software specifice pentru gestionarea bazelor de date şi elaborarea planurilor de intervenţie (aflate la această dată în dezvoltare).

3. Definirea obiectivelor pentru consolidarea „Sistemului Naţional de Management al Situaţiilor de Urgenţă"

a. Ţinând seama de complexitatea "Sistemului Naţional de Management al Situaţiilor de Urgenţă", de numărul mare de instituţii, forţe şi mijloace implicate, de reglementările internaţionale în materie la care România este parte (ONU, NATO, UE, tratate), de realităţile interne (legislative, instituţionale, operaţionale şi tehnice) şi resursele disponibile, în termen scurt şi mediu pot fi avute în vedere următoarele obiective principale:

- studierea şi evaluarea legislaţiei în materie din ţările membre NATO şi ale Uniunii Europene;
- reevaluarea legislaţiei interne în vederea modificării, completării sau, după caz, al abrogării unor prevederi (în regim de urgenţă);
- studierea experienţei autohtone în situaţii de intervenţii în caz de calamităţi naturale, accidente grave, alte situaţii (lecţiile învăţate);
- inventarierea resurselor umane, materiale şi financiare ale instituţiilor cu atribuţii în domeniul managementului crizelor, în scopul evitării unor cheltuieli inutile (am arătat deja că există multe resurse de luat în seamă);
- proiectarea şi realizarea lucrărilor de interoperabilitate a sistemelor şi reţelelor de comunicaţii şi informatică existente, şi, acolo unde este cazul, completarea cantitativă şi calitativă a acestora. Echiparea corespunzătoare a centrelor operaţionale şi operative şi realizarea unor aplicaţii software performante;
- definirea relaţiilor dintre instituţii, a fluxurilor informaţionale şi a conţinutului principalelor documente care vor trebui elaborate şi care vor circula în sistem (necesită o muncă de analiză şi coordonare foarte dificilă);
- analiza, realizarea şi implementarea bazelor de date necesare funcţionării sistemului:
  - ✓ zonele de inundaţii şi barajele;
  - ✓ zonele seismice;

- ✓ instalaţiile industriale periculoase;
- ✓ instalaţiile nucleare din România şi din ţările vecine cu potenţial de pericol;
- ✓ forţele şi mijloacele de intervenţie pe scenarii şi situaţii de urgenţă posibile, inclusiv necesarul de echipamente specifice;
- ✓ date obligatorii pentru funcţionarea sistemelor de comunicaţii şi informatică (capacitate, dispunere, datele de lucru, cărţi de telefon, cărţi de adrese e-mail, alte documente);
- ✓ orice alte date care se cristalizează pe parcursul anilor (lecţiile învăţate);

- elaborarea, într-o primă formă a unor regulamente, planuri, programe, documente operative, memoratoare, instrucţiuni de lucru pentru personalul de intervenţie (supuse analizei şi propunerilor structurilor parte la „Sistem...”);
- consolidarea instituţională, operaţională şi tehnică reală a “Sistemului Naţional de Management al Situaţiilor de Urgenţă” integrat, stabilirea relaţiilor de lucru şi desfăşurarea unor exerciţii pentru pregătirea personalului şi învăţarea corectă a instrucţiunilor. (prin aplicaţii anuale);
- reevaluarea funcţionării sistemului după şase luni de la punerea în funcţiune a elementelor principale, în vederea aducerii corecturilor necesare;
- adaptarea permanentă la realităţile internaţionale şi interne în domeniul managementului crizelor.

b. În concluzie, obiectivele menţionate, dar şi altele care pot fi identificate pe timpul proiectării **“Sistemului Naţional de Management al Situaţiilor de Urgenţă”** (în special în definirea interrelaţiilor instituţionale şi a platformei de comunicaţii şi informatică, a bazelor de date şi a aplicaţiilor software specifice) pot şi trebuie să fie abordate în contextul internaţional în care România activează (ONU, NATO, UE), în scopul realizării obiectivelor de eficienţă şi interoperabilitate necesare.

4. Definirea domeniilor de risc

a. Considerăm că înainte de a defini domeniile de risc, specifice în această perioadă în România, să definim termenii utilizaţi, conform Ordonanţei de Urgenţă nr. 21/2004 (Legea 15/2005), astfel:

- ✓ “Sistemul Naţional de Management al Situaţiilor de Urgenţă” se înfiinţează, se organizează şi funcţionează pentru prevenirea şi gestionarea situaţiilor de urgenţă, asigurarea şi coordonarea resurselor umane, materiale, financiare şi de altă natură

necesare stabilirii stării de normalitate;

- ✓ "Sistemul Naţional de Management al Situaţiilor de Urgenţă" este organizat de autorităţile administraţiei publice şi se compune dintr-o reţea de organisme, organe şi structuri abilitate în managementul situaţiilor de urgenţă, constituite pe niveluri sau domenii de competenţă, care dispune de infrastructură şi resursele necesare pentru îndeplinirea atribuţiilor prevăzute în lege;
- ✓ Situaţie de urgenţă – eveniment excepţional, cu caracter nonmilitar, care prin amploare şi intensitate ameninţă viaţa şi sănătatea populaţiei, mediul înconjurător, valorile materiale şi culturale importante, iar pentru restabilirea stării de normalitate sunt necesare adoptarea unor măsuri şi acţiuni urgente, alocarea de resurse suplimentare şi managementul unitar al forţelor şi mijloacelor implicate;
- ✓ Amploarea stării de urgenţă – mărimea ariei de manifestare a efectelor distructive ale acesteia în care sunt ameninţate sau afectate viaţa persoanelor, funcţionarea instituţiilor statului democratic, valorile şi interesele comunităţii;
- ✓ Intensitatea situaţiei de urgenţă – viteza de evoluţie a fenomenelor distructive şi gradul de perturbare a stării de normalitate;
- ✓ Starea potenţial generatoare de situaţii de urgenţă – complex de factori de risc care prin evoluţia lor necontrolată şi iminenţa ameninţării ar putea aduce atingere vieţii şi populaţiei, valorilor materiale şi culturale importante şi factorilor de mediu;
- ✓ Iminenţa ameninţării – parametrii de stare şi timp care determină declanşarea inevitabilă a unei situaţii de urgenţă;
- ✓ Starea de alertă – se declară potrivit legii şi se referă la punerea de îndată în aplicare a planurilor de acţiuni şi măsuri de prevenire, avertizare a populaţiei, limitare şi înlăturare a consecinţelor situaţiei de urgenţă;
- ✓ Managementul situaţiei de criză – ansamblul activităţilor desfăşurate şi procedurile utilizate de factorii de decizie, instituţiile şi serviciile publice abilitate pentru identificarea şi monitorizarea surselor de risc, evaluarea informaţiilor şi analiza situaţiei, elaborarea de prognoze, stabilirea variantelor de acţiune şi implementarea acestora în scopul restabilirii

situaţiei de normalitate;

- ✓ Monitorizarea situaţiei de urgenţă – proces de supraveghere necesar evaluării sistematice a dinamicii parametrilor situaţiei create, cunoaşterii tipului, amploarei şi intensificării evenimentului, evoluţiei şi implicaţiilor sociale ale acestuia, precum şi a modului de îndeplinire a măsurilor dispuse pentru gestionarea situaţiei de urgenţă;
- ✓ Factor de risc – fenomen, complex sau proces de împrejurări congruente, în acelaşi timp şi spaţiu, care pot determina sau favoriza producerea unor tipuri de risc;
- ✓ Gestionarea situaţiilor de urgenţă – identificarea, înregistrarea şi evaluarea tipurilor de risc şi a factorilor determinanţi ai acestora, înştiinţarea factorilor interesaţi, avertizarea populaţiei, limitarea, înlăturarea sau contracararea factorilor de risc, precum şi a efectelor negative şi a impactului produs de evenimentele excepţionale respective;
- ✓ Intervenţia operativă – acţiunile desfăşurate, în timp oportun, de către structurile specializate în scopul prevenirii agravării situaţiei de urgenţă, limitării şi înlăturării, după caz, a consecinţelor acesteia;
- ✓ Evacuarea – măsură de protecţie luată în cazul ameninţării iminente, stării de alertă, ori producerii unei stări de urgenţă şi care constă în scoaterea din zonele afectate sau potenţial a fi afectate, în mod organizat, a unor instituţii publice, agenţi economici, categorii sau grupuri de populaţie ori bunuri şi dispunerea acestora în zone şi localităţi care asigură condiţii de protecţie a persoanelor, bunurilor şi valorilor, de funcţionare a instituţiilor publice şi agenţilor economici;

b. Domeniile (factorii) de risc în accepţiunea legii sunt:

- ✓ incendii, cu referire la cele de proporţii în zone împădurite, unităţi industriale, localităţi etc.;
- ✓ cutremure, cu referire la cele cu potenţial distructiv, în zonele seismice identificate pe teritoriul României (curbura Arcului Carpatic – Vrancea, Banat). Aceste mişcări seismice au efecte grave în estul şi sudul ţării, aşa cum au demonstrat evenimentele din 1940 şi 1977;
- ✓ inundaţii de mare amploare în bazinele hidrografice a unor cursuri de apă fără amenajări hidrotehnice sau cu lucrări nesatisfăcătoare (Mureş, Olt, cele trei râuri Someş, Prutul,

Siretul, Bistriţa şi uneori chiar Dunărea);
- ✓ accidente diferite, de amploare;
- ✓ explozii accidentale sau provocate în unităţi industriale sau pe timpul transportului unor substanţe periculoase;
- ✓ avarii la instalaţii industriale, lucrări hidrotehnice, lucrări civile etc.;
- ✓ alunecări sau prăbuşiri de teren datorate unor inundaţii sau cutremure;
- ✓ îmbolnăviri în masă datorate unor cauze externe sau a unor fenomene interne ce ţin de condiţiile de mediu şi de viaţă;
- ✓ prăbuşiri ale unor construcţii, instalaţii sau amenajări, ca efect al unor greşeli de construcţie sau a calamităţilor naturale sau acţiunilor teroriste;
- ✓ eşuarea sau scufundarea unor nave, în spaţiul maritim sau pe fluviul Dunărea, ca urmare a unor evenimente diverse;
- ✓ căderi de obiecte din atmosferă ori din cosmos;
- ✓ tornade;
- ✓ avalanşe;
- ✓ eşecuri de amploare a serviciilor de utilităţi publice;
- ✓ alte calamităţi naturale;
- ✓ sinistre grave sau evenimente publice de amploare determinate ori favorizate de factori de risc specifici;
- ✓ acţiuni teroriste care vizează obiective pe teritoriul românesc, inclusiv luarea de ostatici, în ţară sau în străinătate;
- ✓ accidente nucleare la obiective din ţară sau din ţările vecine (în special Ucraina şi Bulgaria);
- ✓ alte evenimente care nu pot fi prevăzute la această dată.

c. În concluzie se poate afirma că Legea nr. 15/2005 defineşte domeniile (factorii) de risc pe baza experienţei dobândite până acum şi a realităţilor prezente din lume, din Europa şi din România. Factorii de risc îşi schimbă, în timp, ponderea şi probabilitatea de a deveni ameninţări reale, iminente.

5. Realizarea şi adoptarea deciziei privind responsabilităţile principale pentru fiecare domeniu de risc definit

a. În România, în perioada 1990-2009 au existat mai multe încercări pentru a legifera şi realiza un sistem unitar pentru managementul crizelor. Aceste demersuri nu s-au finalizat din mai multe cauze:

- Parlamentul şi Guvernul nu au considerat problema ca fiind o prioritate;
- diverse grupări politice şi partide au avut puncte de vedere opuse în

privinţa unor principii şi reguli;

- ministere şi organe centrale au dorit (şi din păcate doresc încă) să-şi sporească, consolideze şi perpetueze atribuţii specifice şi în acest domeniu, fără a ţine seama de realităţi şi experienţa internaţională în domeniu (lipseşte încă dorinţa de cooperare deschisă în interesul ţării şi al cetăţenilor ei);
- ministerele şi organele centrale nu au făcut (şi nu fac încă) schimb de informaţii pentru a pune "în coşul comun" resursele necesare realizării cu costuri minime a "Sistemului Naţional de Management al Situaţiilor de Urgenţă";
- experienţa din ţările NATO a fost studiată superficial sau deloc şi nu au fost trase concluzii pertinente cu aplicabilitate într-un sistem autoritar;
- numeroase modificări instituţionale, mai ales în aria de responsabilitate a Ministerului Administraţiei şi Internelor, nu au creat climatul de stabilitate necesar şi nu au permis unor specialişti români să propună un "Sistem Naţional de Management al Situaţiilor de Urgenţă" valabil;
- mijloacele materiale şi financiare disponibile au fost insuficiente.

b. În primăvara anului 2004, ca urmare a evoluţiilor politice internaţionale şi pe plan intern, precum şi a cerinţelor NATO şi UE, guvernul României a solicitat ministerelor şi organelor centrale să ajungă la un consens asupra principiilor, obiectivelor şi acţiunilor ce trebuie adoptate pentru a pune în operă un "Sistem Naţional de Management al Situaţiilor de Urgenţă" integrat, eficient.

Rezultatul efortului a fost elaborarea şi adoptarea Ordonanţei de Urgenţă nr. 21/2004, privind "Sistemul Naţional de Management al Situaţiilor de Urgenţă", care, la această dată reprezintă actul normativ de bază, în domeniu. Cu toate că O.U.G 21/2004 stabileşte termene pentru modificări legislative şi acţiuni practice, acestea nu au fost respectate până acum.

c. În privinţa realizării consensului şi adoptarea unor decizii corecte şi unanim acceptate referitor la responsabilităţile principale pentru fiecare domeniu (factor) de risc definit, sunt de presupus eforturi şi acţiuni în perioada următoare, concretizate prin elaborarea de regulamente, planuri, programe, instrucţiuni etc. În acest demers experienţa occidentală este foarte importantă, atât în abordarea fondului problemelor, cât şi în forma reprezentării documentelor.

d. În funcţie de natura, amploarea şi efectele situaţiilor de urgenţă, instituţiile şi structurile definite de lege ca parte integrantă a "Sistemului Naţional de Management al Situaţiilor de Urgenţă" îndeplinesc următoarele funcţii:

- ✓ **ROŞU** – de coordonare generală – Primul-ministru;

- ✓ VERDE – de conducere operaţională la nivelul ţării – Comitetul Naţional pentru Situaţii de Urgenţă, sub conducerea ministrului administraţiei şi internelor;
- ✓ **ALBASTRU** – de conducere la nivel departamental şi local – comitetele ministeriale, municipale, orăşeneşti, comunale;
- ✓ **GALBEN** – de execuţie, cu rol principal – ministerul (organizaţia) care dispune de forţe şi mijloace adecvate evenimentului produs;
- ✓ **MARO** – de execuţie, cu rol secundar – ministerele (organizaţiile) care acordă sprijinul uman şi logistic factorului de execuţie secundar.

e. Un exemplu pentru unele situaţii de urgenţă, care generează evenimente grave şi care impun cooperarea interinstituţională potrivit legii, poate fi:

MINISTERUL (ORGANIZAŢIA)		FACTORUL DE RISC	INCENDII	CUTREMURE	ACCIDENTE	IMBOLNAVIRI IN MASĂ	AVARII INDUSTRIALE	SCUFUNDARI (EŞUĂRI) DE NAVE	ATENTAT TERORIST	EŞECUL SERVICIILOR DE UTILITĂŢI
Comitetul Naţional pentru Situaţii de Urgenţă										
M.A.I.	Inspectoratul General									
	Servicii publice									
M.Ap.N										
M.A.E			-		-					
M.T.T.C										
M.E.C					-					
M.A.P.D.R					-					
M.M.G.A					-					
M.S.										
M.C.T.I										
S.R.I										
S.T.S										
S.P.P					-	-	-	-		-
O.C.S.P.S					-					
Alte organizaţii (de la caz la caz)										

i. Analiza privind rolul şi locul instituţiilor, precum şi a forţelor special destinate pentru intervenţii, în funcţie de caracterul evenimentului produs, poate fi extinsă la întreaga gamă de factori de risc şi ameninţări posibile la un anumit moment. Un element de sprijin poate fi şi experienţa din unele ţări occidentale care au sisteme de management al crizelor bine puse la punct (SUA, CANADA, FRANŢA, GERMANIA, BELGIA etc.).

f. O prezentare schematică a compunerii S.N.M.S.U şi interrelaţiilor dintre acestea se prezintă în anexa nr.1.

Ca o concluzie finală analiza şi evaluarea periodică a problematicii complexe a Managementului crizelor (de orice natură) trebuie să rămână în atenţia autorităţilor desemnate de lege, dar şi în preocuparea specialiştilor din mediul ştiinţific, capabili şi dornici să-şi aducă o contribuţie reală în folosul comunităţii.

Totodată, respectarea cu bună credinţă a angajamentelor României ca membru ONU, NATO şi UE în domeniul securităţii şi managementului crizelor, reprezintă o condiţie esenţială a prestigiului unei ţări democratice moderne.

BIBLIOGRAFIE

***Noul „Concept Strategic al NATO”, Lisabona, Noiembrie 2010.

***Ordonanţa de Urgenţă Nr. 21 din 15 aprilie 2004 privind „Sistemul Naţional de Management al Situaţiilor de Urgenţă” (devenită Legea nr. 15/2005).

***Materialele publicate în Revista Geopolitică, Anul VI, nr. 27 (3/2008), editată de Asociaţia Geopolitică „ION CONEA”.

***Revista „Univers Strategic”, nr. 2/2010, editată de Universitatea Creştină „Dimitrie Cantemir” - Institutul de Studii de Securitate.

Dr. Gheorghe Văduva, *Frontierele, securitatea şi efectul de falie.*

Drd. Cristina Vasile Mardale, *Criminalitatea organizată transfrontalieră – o ameninţare în expansiune.*

Comisar Şef Marius Balaban, *Terorismul de stat – o ameninţare la adresa securităţii.*

Drd. Cristian Rădulescu, *Factori de risc la adresa securităţii medicale a populaţiei în situaţii de crize, calamităţi şi dezastre. Gestionarea riscului.*

Prof. univ. dr. Eugen Siteanu, *Conceptul securităţii infrastructurii critice.*

Dumitru Cristea, *Ciberterorismul şi protecţia reţelelor de calculatoare, surse de instabilitate la nivel global şi regional. Implicaţii pentru România.* Ed. U.N.Ap, Bucureşti, 2004.

Constantin Mincu, *Studiu preliminar – versiunea 2.0, „Sistemul Naţional de Management al Situaţiilor de Urgenţă” (SNMSU),* 01.07.2005, comunicat unor autorităţi ale statului român (I.G.S.U. M.Ap.N).

Dr. Teodor Frunzeti, Dr. Vladimir Zodian, *LUMEA 2009, Enciclopedie Politică şi Militară (Studii Strategice şi de Securitate),* AOS-R – Secţia de Ştiinţe Militare, Ed- CTIA, Bucureşti 2009.

Marian Rizea, Daniela Enăchescu, Cristiana Neamţu-Rizea, *Infrastrucuri Critice,* Ed. U.N.Ap, Bucureşti 2010.

James F. Dunnigan, *Noua ameninţare mondială: Cyber-terorismul,* Ed. Curtea Veche, Bucureşti, 2010.

Radu Dan Septimiu Popa, *Războiul Informaţional şi Securitatea Naţională,* Ed. Militară, Bucureşti 2009.

Eugen Bădălan, Mircea Udrescu, Constantin Mincu, *Condiţionări Logistice în Epoca Globalizării,* Ed. A.O.S-R, Bucureşti, 2010.

ANEXA NR. 1

ORGANIZAREA SISTEMULUI NAŢIONAL DE MANAGEMENT AL SITUAŢIILOR DE URGENŢĂ

S.N.M.S.U
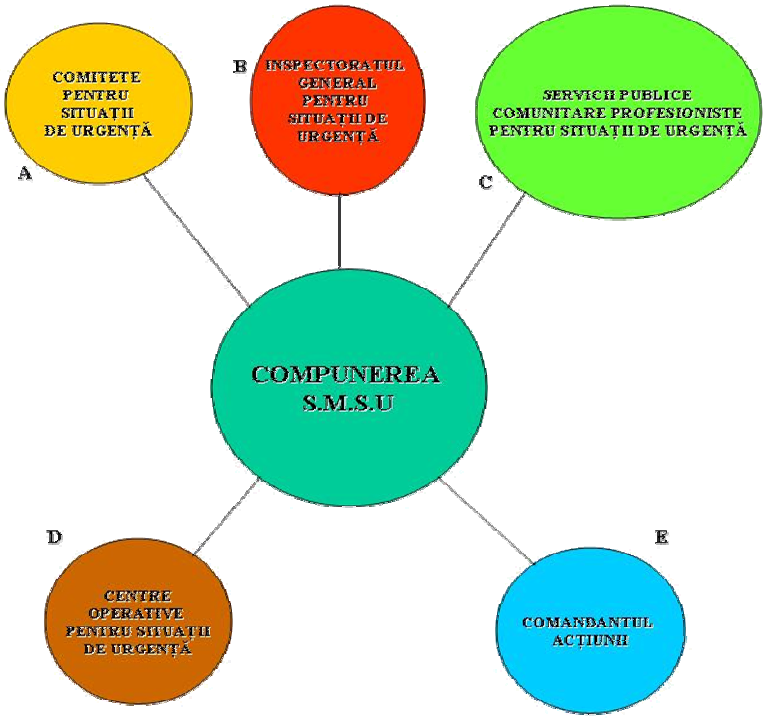
I. COMPUNEREA S.N.M.S.U